

Daniel Englund

Lantbruksföretagares syn på ProAgria ÖSL:s ekonomirådgivning

Slutarbete

Våren 2020

SeAMK Livsmedel och lantbruk

Agrolog (YH)

SEINÄJOKI YRKESHÖGSKOLA

Abstrakt

Utbildningsenhet: Livsmedel och lantbruk

Utbildningsprogram: Agrolog (YH)

Inriktningalternativ: Lantbruksekonomi

Författare: Daniel Englund

Arbetets namn: Lantbruksföretagares syn på ProAgria ÖSL:s ekonomirådgivning

Handledare: Marjo Latva-Kyyny & Jyrki Rajakorpi

År: 2020

Sidantal: 29

Antal bilagor: 1

Lönsamheten i de Österbottniska lantbruksföretagen har, som i resten av Finland, haft en nedåtgående trend under hela 2000-talet. Strukturförändringen i lantbruket har lett till färre men större företag och sätter högre krav på företagens kompetens. Lantbruksnäringen har enligt tradition varit väldigt produktionsfokuserad och för att öka konkurrenskraften behöver företagen en kvalitativ ekonomirådgivning som tillgodoser deras behov och främjar ett lönsamhetsbaserat resultat i företagen.

Syftet med examensarbetet var att hitta utvecklingsområden i ProAgria ÖSL:s ekonomirådgivning genom att undersöka lantbruksföretagarnas syn på ekonomirådgivningen och därmed medverka till ett konkurrenskraftigare jordbruk i Österbotten. Till arbetet gjordes tio intervjuer som transkriberades och analyserades. Alla intervjuade företag var från ProAgria ÖSL:s kundområde och resultatet kan därför inte anpassas direkt till andra ProAgria-organisationer.

Alla företagare var utvecklingsdrivna och intresserade av att förbättra den ekonomiska effektiviteten i sina företag. De köpte gärna rådgivning för att bättre kunna analysera investeringar och förändringar i produktionen och dess effekter på ekonomin i företaget. Företagen önskade ett helhetstänk i ekonomirådgivningen för att även få ett helhetstänk i sitt företagande och i produktionen. De utvecklade också gärna sitt eget ekonomiska kunnande för att förbättra beslutsfattandet i företaget.

Nyckelord: lantbruk, företagande, ekonomirådgivning, konkurrenskraft

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of food and agriculture

Degree programme: Agriculture and rural enterprises

Specialisation: Agricultural business and economy

Author: Daniel Englund

Title of thesis: Farm entrepreneurs' opinion on the economic consulting-service of ProAgria ÖSL

Supervisors: Marjo Latva-Kyyny & Jyrki Rajakorpi

Year: 2020

Number of pages: 29

Number of appendices: 1

The profitability on Ostrobothnian farm enterprises has, like in the rest of Finland, had a downward trend from year of 2000 onward. The structural change in agriculture have led to fewer but bigger businesses that demands higher competence from the entrepreneurs. Agriculture has traditionally been very production oriented and to increase the competitiveness the entrepreneurs need qualitative consulting in economics that meets their needs and promotes a profit-based result-oriented mindset in the companies.

The mission of the study was to find development possibilities in ProAgria ÖSL's economy-consulting services by examining the farm entrepreneurs' opinions on the service and contribute to a more competitive agriculture in Ostrobothnia. Ten interviews were done in the study, which then were transcribed and analysed. All the interviewed entrepreneurs were in ProAgria ÖSL's operating area and the result cannot be adapted fully to other ProAgria-organisations.

All the entrepreneurs were development-focused and interested in improving the economic efficiency in their companies. They were willing to buy consulting services for better analysing of investments and changes in production and its effects on the economy in the company. The entrepreneurs also wanted a wholesome mindset in the consult-services to implement the same into their businesses. They were also willing to improve their personal economic skills to make better decisions.

Keywords: Agriculture, business, consulting, economics, competitiveness

Innehållsförteckning

Abstrakt.....	1
Thesis abstract	2
Innehållsförteckning.....	3
Bildförteckning	4
1 Inledning.....	5
1.1 Bakgrund.....	5
1.2 Syfte.....	6
2 Lantbrukets bakgrund	7
3 Lantbrukets framtid	11
4 ProAgria ÖSL	13
5 Metod	15
6 Resultat	16
6.1 Ekonomirådgivningen ur en rådgivares synvinkel	16
6.2 Presentation och företagarnas aktivitet och nöjdhet med ekonomirådgivningen	17
6.3 Företagarnas behov av ekonomirådgivningstjänster nu och i framtiden ...	17
6.4 Produktions- och ekonomirådgivningens samverkan	19
6.5 Föredraget sätt att ha kontakt med en rådgivare och behovet av ett årspaket	20
6.6 Företagarnas framtida investeringar och förändringar i produktionen	21
6.7 Största utvecklingsområden inom företagen för att förbättra ekonomin ...	22
6.8 Strategier, mål och utveckling av personligt kunnande	22
6.9 Företagarnas övriga frågor, kommentarer och åsikter.	23
7 Slutsats.....	24
8 KÄLLFÖRTECKNING	27
BILAGOR	29

Bildförteckning

Bild 1. Jordbruks- och trädgårdsföretagens lönsamhetskoefficient 2011–2018. (Latukka, 2019.)	7
Bild 2. Lönsamhetskoefficientens utveckling på ProAgria ÖSL:s område jämfört med hela Finland. (Egen bild)	14

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Den sjunkande lönsamheten i lantbruksföretagen och strukturförändringen med allt större men färre enheter sätter allt högre krav på företagarnas kompetens. Lantbruksföretagen behöver verktyg för att driva sin verksamhet lönsamt så att Finland i framtiden skall kunna ha en konkurrenskraftig, inhemsk livsmedelsproduktion. Enligt Naturresursinstitutets lönsamhetsbokföring (Ekonomidoktorn, 2019a.) är det stora skillnader mellan företagen som går bäst ekonomiskt och de som går sämst. År 2018 hade den bästa fjärdedelen (borträknat den bästa 5%) av lantbruksföretagen en lönsamhetskoefficient på 1,12 då den sämsta fjärdedelen (borträknat den sämsta 5%) låg på -0,37. Den bästa fjärdedelen hade en företagarinkomst på 44 600 € medan den sämsta fjärdedelen hade en företagarinkomst på -12 500 €. Detta kan tolkas som att det är stor skillnad på företagens kompetens när det kommer till företagsledning och ekonomi. Också Niemi & Väre (2019, 54) tolkar den stora skillnaden mellan företagen som att man åtminstone kan komma upp till en godtycklig nivå och skriver att det för att lyckas krävs effektiv och professionellt ledande av företaget, men även gynnsamma förhållanden och att produkt- och insatsprisernas utveckling samt stödpolitiken inte försämrar lantbruksföretagarnas förutsättningar. Förutom detta måste det finnas en vilja bland företagarna att utveckla sitt ekonomiska kunnande.

Reijo Karhinen (2019, 10) skriver i sin rapport "Uusi alku" att för att så småningom se ett lönsamt och konkurrenskraftigt inhemskt lantbruk måste man utöka sin referensram från lantbruksföretagen och fästa uppmärksamhet också på myndigheterna, lantbrukets forskning, utbildning, rådgivning, intressebevakning o.s.v. och hur de har lyckats i sina uppgifter. Rapporten gjordes på uppdrag av dåvarande statsminister Juha Sipilä och jord- och skogsbruksminister Jari Leppä för att utreda Finlands jordbruksnäringens möjligheter att få in 500 miljoner euro mera i företagarinkomst på årsnivå.

Som bas för Karhinens undersökning upprättades ett digitalt diskussionsforum vid namn "Aivoriihi". I detta kunde producenter, konsumenter och andra personer med

nyckelroll uttala sig om ämnen som berörde undersökningen. Enligt Karhinen är forskningen, utbildningen och rådgivningen i central roll för att lyckas uppnå en mera konkurrenskraftig jordbruksnäring. Karhinen skriver också att rådgivningen, forskningen och utbildningen borde utöka sitt samarbete. I "Aivorihi"-forumet framkom att de tre mest brådskande områden att förbättra inom rådgivningen och utbildningen är förmedlingen av goda tillvägagångssätt företagare emellan, mera utbildningstillfällen och rådgivning med fokus på ekonomiskt kunnande och affärskunskap samt en allmän höjning av nivån på rådgivningen. (Karhinen 2019, 75–79.)

1.2 Syfte

I detta examensarbete undersöks lantbruksföretagarnas syn på ProAgria ÖSL:s ekonomirådgivning samt hur ProAgria ÖSL kan utveckla sin rådgivning för att hjälpa sina kunder reagera på framtidens utmaningar. Syftet med detta examensarbete är att bidra till utvecklingen av ProAgria ÖSL:s ekonomirådgivning och genom detta medverka till ett konkurrenskraftigare lantbruk i Österbotten.

Arbetet görs av en oberoende tredje part. I en kvalitativ undersökning beskriver företagarna det läge de själva befinner sig i och till vad de skulle behöva rådgivning, vilka mål de behöver hjälp att uppnå och var de skulle vilja utvecklas. Av detta sammanställs en rapport, alltså resultatet på detta slutarbete, på vilken ProAgria ÖSL kan utveckla sin ekonomirådgivning.

2 Lantbrukets bakgrund

Enligt Naturresursinstitutets lönsamhetsbokföring (Ekonomidoktorn, 2019b) har lantbruksföretagens lönsamhet haft en nedåtgående trend under 2000-talet. Enligt lönsamhetsbokföringen har företagarrinkomsten år 2018 gått upp med cirka 8% till 17 500 € och lönsamhetskoefficienten från 0,40 till 0,42 (Latukka, 2020). Uppgången är marginell och enligt Latukka ligger avkastningen på det totala kapitalet på -1,6%. Lönsamheten kan konstateras vara fortsatt dålig i de finländska lantbruksföretagen vilket också Niemi & Väre konstaterar (2019, 52). De skriver också att nyckeltalet som beskriver lönsamheten är bäst är lönsamhetskoefficienten som fås när man dividerar företagarrinkomsten med summan av det egna löneanspråket och räntekravet på det egna kapitalet. Om talet är =1,0 har man fått ut sitt eget lönekrav och räntekrav på eget kapital ur verksamheten.

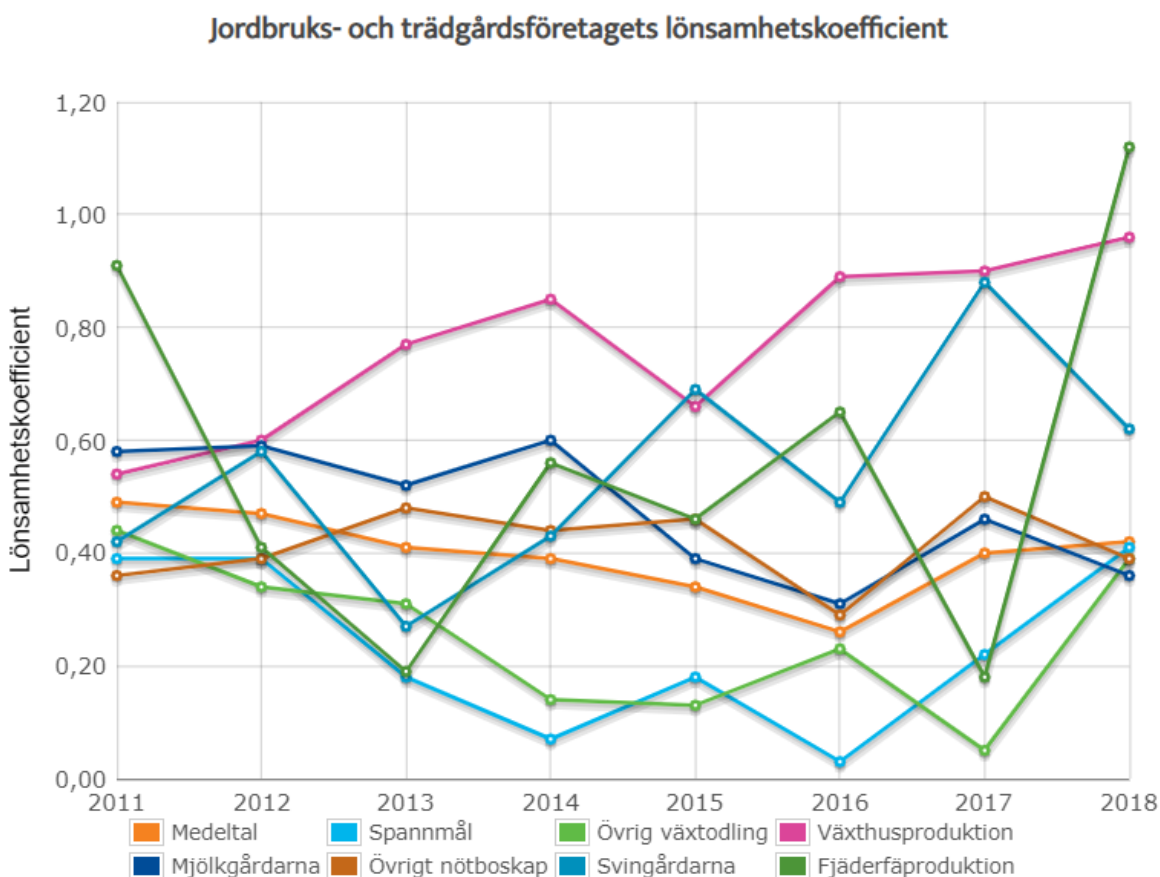

Bild 1. Jordbruks- och trädgårdsföretagens lönsamhetskoefficient 2011–2018. (Latukka, 2019.)

I Finland går 20,6 % av hushållens inkomster till mat och livsmedel om man räknar med alkoholdrycker och konsumtion som sker utanför hemmet. Om man bara räknar konsumtionen som sker i hemmet sjunker andelen till 11,6 %. Medeltalet i EU ligger på 12,2 %. Förutom att producera råvaror för livsmedelssektorn, konsumeras en del av råvarorna som en mellanprodukt inom primärproduktionen. Matsektorn producerade år 2017 varor till ett värde av 27 miljarder euro enligt baspris. Om man lägger till värdet på mellanprodukterna uppgår värdet till 40 miljarder euro, vilket är ungefär 10 % av BNP enligt baspris. Av matsektorns produktions baspris stod jordbruket för 4,4 miljarder € år 2017. Baspriset innehåller försäljningsinkomster, produkter som går till egen användning och produktsubventioner (0,3 miljarder €). Om man tar i beaktande produktionssubventionerna på 1,6 miljarder € ökar jordbrukets produktions värde i baspris till 6,0 miljarder €. Jordbruket är en kapitalkrävande näring och år 2017 investerades till ett värde av 1,1 miljarder euro. Detta är 2,2 % av den totala ekonomins investeringar. (Niemi & Väre, 2019. 5–6.)

Mjolkproduktionen är av central roll i det finska jordbruket och finländare konsumerar i medeltal 361 kg mjölk per person, vilket är mest i världen. Mjolkproduktionen är också av betydande roll för nötköttsproduktionen eftersom 85 % av Finlands totala nötköttsproduktion uppstår som en biprodukt från mjolkproduktionen genom att mjölkornas kalvar säljs och föds upp till slakt och även mjölkkor som slutar producera mjölk slaktas. (Rinne & Vilkki, [refererad 17.05.2020])

I augusti 2014 bojkottade Ryssland importen av livsmedel från EU, Norge, Australien, Kanada och USA. Som följd sjönk Finlands export av livsmedel till Ryssland till under en fjärdedel av det normala. Bojkotten var en följd av EU:s sanktioner mot Ryssland efter Ukrainakrisen. År 2013 exporterades livsmedel för 430 miljoner € till Ryssland varav Valio stod för 350 miljoner €. De mjolkprodukter som kunde säljas för ett högre värde i Ryssland måste nu förädlas till smör och mjölkpulver vars ekonomiska värde är mindre och detta har i sin tur en negativ påverkan på mjölkpriset. Griskött, som största exportvara inom köttsektorn, exporterades för 12 miljoner euro. Denna import satte Ryssland stopp för redan i januari 2014 och motiverades med att man ville minska på spridningen av den afrikanska svinpesten. (Valtiovarainministeriö, 2014. 8)

I mars 2015 slopades systemet med mjölkkvoter (Leiwo, 2015). Sedan år 1984 har EU styrt mjölkproduktionen med hjälp av kvoter. Kvoterna har varit en extra kostnad för de som vill starta upp en produktion eller utvidga nuvarande produktion men också ett sätt att stabilisera marknaden och säkra produktionen på mindre gynnsamma områden. Kvotsystemet sågs ändå som en bromskloss för mjölksektorns utveckling och konkurrenskraft i EU. (Lehtonen, 2007. 84)

År 2018 fanns i Finland 49 500 lantbruksföretag med över en hektar åker som sökt stöd. Det är 990 (1,96 %) företag färre än föregående år. Under åren 1995-2018 har Finlands lantbruksföretag minskat med 48 % och sammanlagt har 46 065 företag slutat med sin verksamhet. De jordbruksföretag som blivit kvar har växt och under samma år har företagens arealer ökat från i medeltal 23 hektar till 46 hektar. En stor del av företagens arealer är arrendemark som år 2018 i medeltal uppgick till 37 % av företagens totala areal. År 2018 var hela 87 % av lantbruksföretagen som sökte stöd ägda av privatpersoner. Olika sammanslutningar ägde 11,3 %, samkommuner och aktiebolag 1,8 %, öppna bolag och kommanditbolag 0,2 % och enskilda näringsidkare 0,1 %. Staten, kommuner, skolor och församlingar ägde 0,08 % och stiftelser och föreningar 0,05 %. År 2018 var jordbruksföretagarnas medelålder 53,2 år. År 2001 var andelen företagare över 55 år endast 26 % medan andelen år 2018 låg på 46 %. Andelen företagare under 44 år har förstås minskat. 2001 låg andelen på 38 % och har minskat till 26 % år 2018. Produktionsstrukturen inom lantbruket har genomgått stora förändringar. År 2018 hade ca 24 % av de företag som sökt stöd en husdjursbaserad produktion och 1995 var andelen 52 %. Motsvarande har andelen företag med växtodling som huvudproduktionsgren ökat från 39 % år 1995 till 71 % år 2018. Företagen med mjölkproduktion har minskat med 25 200 från år 1995 till år 2018. 6900 företag hade mjölk som sin huvudsakliga produktionsgren år 2018, under 14 % av alla lantbruksföretag. Företag med nötköttsproduktion som huvudinriktning var 3 300 stycken eller nästan 7 %, företag med grisköttsproduktion som huvudinriktning var 1080 stycken eller 2,2 %, företag med ägg- och broiler- eller annan fjäderfäproduktion var 514 stycken eller ca 1 %, företag med växtodling som sin huvudsakliga produktionsgren var 35 200 stycken. (Niemi & Väre, 2019. 47–50)

År 2019 fick det finländska jordbruket sammanlagt 1 404 miljoner euro i stöd från EU. Stöden består av stöd för växt- och husdjursproduktion (525 miljoner euro),

kompensationsersättning för ogynnsamma naturförhållanden (521 miljoner euro) och miljöersättning (241 miljoner euro). Stöd för djurens välbefinnande tillkommer på 117 miljoner euro. Dessa stöd är finansierade av EU antingen helt och hållet eller delvis. Förutom EU-stöden betalas åt finländska jordbruket även nationella stöd. År 2019 uppgick de till 319 miljoner euro. De nationella stöden består av det nordliga stödet (293 miljoner euro), södra Finlands nationella stöd (20 miljoner euro) och andra stödformer (5,5 miljoner euro). Efter 2015 delas Finland geografiskt upp i två områden, AB-området och C-området. Det nordliga stödet betalas till C-området som är uppdelat i olika områden för att få delat stöden rättvist. På AB-området betalas södra Finlands nationella stöd. 45% av stöden finansieras ur EU:s jordbruksbudget och resten av stöden finansieras nationellt eftersom EU:s jordbrukspolitik inte är planerad för nordliga länder med små enheter. För att bli berättigad stöd måste lantbruksföretagarna uppfylla grundkriterier vad gäller produktionen, miljöfrågor, lagstadgade skötselkrav och djurens välbefinnande. (Niemi & Väre, 2019. 68–69)

3 Lantbrukets framtid

Framtiden är svår att förutse för alla som inte äger en kristallkula och därmed också jordbrukets. Den pågående strukturförändringen och jordbrukets exponering mot internationella marknader sätter högre krav på lantbruksföretagarna. Ahokas och Aakkula nämner ([Refererad 31.01.2020]) fem möjliga utvecklingsriktningar fram till år 2030 i sin artikel:

Den första är ett scenario var utvecklingen fortsätter åt samma håll som idag med växande lantbruksföretag och att de till antalet år 2030 kommer vara ungefär 35 000 varav husdjursgårdar inte är mer än en femtedel. Dock anser de att företagets minskning i mängd inte kommer påverka produktionsmängden. Klimatförändringen har inte nämnvärd effekt på jordbruket i Finland förutom att urvalet av odlingsbara grödor växer. Stödets lösgörande från produktionen och gränsskyddets stegvisa sänkning får händelser i makroekonomin och på världsmarknaderna allt rakare inverkan på det finska lantbruket.

Det andra scenariot är ett där man ser lantbruket och landsbygden främst som en faktor i bekämpandet av klimatförändringen som ses som den mest påverkande faktorn till jordbrukets verksamhetsmiljö. I detta scenario visar sig klimatförändringen vara större och negativare än väntat och minskar den globala tillväxten i ekonomin och ökar mängden av klimatflyktingar. Klimatpolitiken hårdnar och leder till minskad både växtproduktion och djurproduktion i Finland. Djurproduktionen kommer att minska mest eftersom produktionsförutsättningarna blir sämre och den hårdnande klimatpolitikens åtgärder mot växthusgasutsläppen ökar. På grund av klimatförändringen tvingas man producera energi med en så liten påverkan på klimatet som möjligt och därför fasas den förnybara energiproduktionen, som inte är tillräckligt utvecklad och effektiviserad, ut till förmån för kärnkraften.

I det tredje scenariot är lantbruket i en framstående roll då det gäller den förnyelsebara energiproduktionen i ett Finland som leder utvecklingen i energiproduktionen. I detta scenario mår den globala ekonomin bra och till grund för välfärden står en fallande global nativitet och en utvecklad energiteknik som gjort energin billigare. Klimatförändringens påverkan är kraftigare än beräknat men visar sig vara positiv

för Finlands del. Den förlängda odlingssäsongen innebär en liten ökning i produktivitet och lönsamhet för lantbruket. Finlands ekonomiska tillväxt är över 2 % och som faktorer för tillväxten står speciellt innovationer inom den förnyelsebara energiproduktionen. En del av denna energiutveckling är biomassan som kommer från åkarna och i och med detta produceras energi på ungefär 500 000 hektar. Matproduktionen är fortfarande i central roll på landsbygden och i lantbruksföretagen men energiproduktionen är en betydande extrainkomst.

I det fjärde scenariot är Finland förlorare i en friare världsmarknad. EU:s lantbruks- och livsmedelsmarknader blir allt mera marknadsnära och jordbruksstöden och andra skyddsnät för lantbruket minskar. Den ostadiga produktionsmängden och den snabba förändringen i tillgång orsakar kraftiga prissvängningar på världsmarknaden. Det utomstående trycket på Finlands lantbruk påskyndar strukturförändringen och produktiviteten ökar. Trots detta är lantbrukets lönsamhet dålig eftersom politiska förändringar, ostabila marknader och ökade priser på foder, gödselmedel samt energi åter upp den ökade produktivitetens inkomster. Alla produktionsgrenar inom jordbruket går sämre men socker- och köttproduktionen påverkas mest. Som följd av en minskad inhemsk matproduktion måste Finland förlita sig mera på importerade livsmedel och är alltmer utsatt för marknadens prissvängningar.

I det femte scenariot minskar populationsökningen på grund av den globala välfärdsutvecklingen. Som grund för denna utveckling står en ökad försörjningsgrad i utvecklingsländer, en balanserad landsbygdsutveckling samt en positiv samverkan mellan stad och landsbygd. Lantbruket är lönsammare tack vare den teknologiska utvecklingen, strukturförändringen, gynnsammare förhållanden för Finlands del och en ökad globalt ökad efterfrågan på livsmedel. Finlands totalproduktion ökar och blir en nettoexportör av livsmedel framförallt till Ryssland med långt förädlade produkter. Exportprodukterna är långt förädlade, säkra och gjorda på kvalitativa råvaror. Närmat och kvalitativa lokalt förädlade produkter blir allt mera uppskattade. Lantbruksföretagens lönsamhet förbättras genom en mera mångfasetterat landsbygdsföretagande med lokal, kvalitativ livsmedelsförädling och andra tjänster.

4 ProAgria ÖSL

ProAgria Österbottens Svenska Lantbrukssällskap är en rådgivningsorganisation med verksamhet i svenska Österbotten vars kunder består av områdets lantbruks- och trädgårdsföretagare. Rådgivningen består av växtodlings-, husdjurs- och ekonomirådgivning samt dränerings- och miljöplanering. Verksamhetsområdet är svenska Österbotten och ProAgria ÖSL har tre kontor, ett i Bennäs, ett i Närpes och huvudkontoret i Vasa. I norra delen av området dominerar mjölkproduktion och vallodling, i mellersta delen spannmålsodling och i den södra delen växthus- och spannmålsodling.

På ProAgria ÖSL arbetar elva växtodlingsrådgivare. Växtodlingsrådgivarna gör upp växtodlings- och gödselplaner, fyller i stödansökningar och hjälper kunderna med diverse pappersarbeten. Tre dräneringsplanerare finns på ProAgria ÖSL och arbetar med planering av täckdikningar, miljöplanering och olika mättjänster. Sju rådgivare arbetar med husdjursrådgivning och gör upp utfodringsplaner, håller i produktionsuppföljningen samt hjälper kunderna med diverse pappersarbete. Sex ekonomirådgivare finns på ProAgria ÖSL och arbetar med bolagisering, affärsplaner, generationsväxling och bokföring. Rådgivarna samarbetar förstås också t.ex. inom vallrådgivningen som berör både växtodling, djurhållning och ekonomi. Förutom rådgivningen medverkar ProAgria ÖSL i olika projekt och ordnar olika kurser och temadagar för sina kunder som till exempel fältdagar och generationsväxlingskurser. (ProAgria Österbottens Svenska Lantbrukssällskap, [Refererad 31.01.2020.])

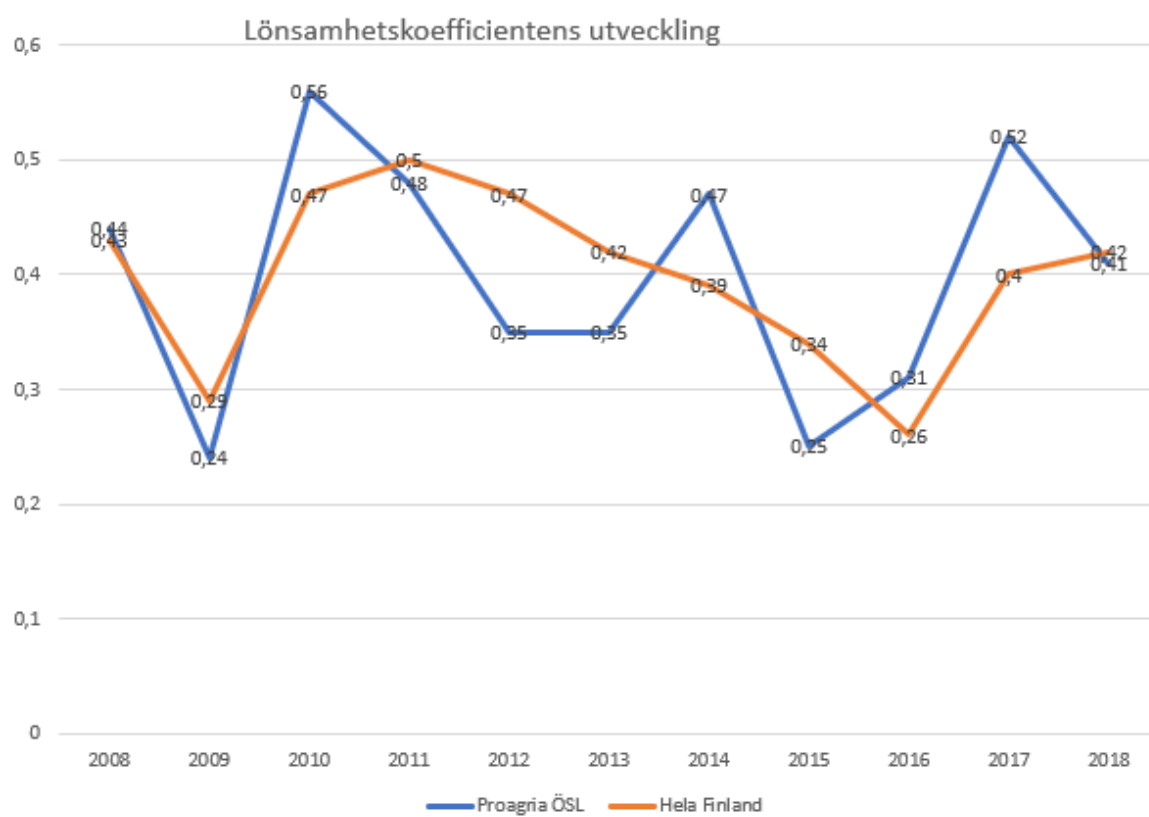

Bild 2. Lönsamhetskoefficientens utveckling på ProAgria ÖSL:s område jämfört med hela Finland. (Egen bild)

5 Metod

Empirisk forskningsmetod går ut på genom konkreta observationer, mätningar och analys av forskningsobjektet få fram forskningsresultat. Det centrala i den empiriska undersökningen är den insamlade informationen som fungerar som grund för undersökningen. (Jyväskylän yliopisto, 2015)

En kvalitativ undersökning baseras på forskarens tolkningar av forskningsobjektets bakgrund och egenskaper. I en kvalitativ undersökning fås ofta en djupare bild av forskningsobjektet och resultatet är mera upp till tolkaren än i en kvantitativ undersökning som baseras på exakt data som siffror och statistik (Jyväskylän yliopisto, 2015). Enligt Hirsjärvi (2007, 157) försöker man med kvalitativ forskning alltid att beskriva "det verkliga livet" och strävar efter att forska om objektet så omfattande som möjligt.

I den kvalitativa forskningen har den huvudsakliga metoden varit intervjuer som har en fördel i att man kan justera insamlingen av data flexibelt enligt intervjuobjekt och situation samt ändra på ordningen i intervjun. En intervju ger också möjlighet att tolka innehållet från flera synvinklar. (Hirsjärvi, 2007)

Syftet med examensarbetet var att utveckla Proagria ÖSL:s ekonomirådgivning på basen av deras kunders upplevelser och åsikter och därmed var en kvalitativ forskningsmetod ändamålsenlig. Datainsamlingen skedde genom intervjuer med en ekonomirådgivare och tio lantbruksföretagare i svenska Österbotten som gav sin syn på ekonomirådgivningen. Intervjun följde ett frågeformulär och transkriberades för att underlätta analysen.

6 Resultat

6.1 Ekonomirådgivningen ur en rådgivares synvinkel

Förutom de tio lantbruksföretagarna intervjuades också en ekonomirådgivare vid ProAgria ÖSL. Intervjun gjordes för att få en rådgivares synvinkel på ämnet.

Den ekonomirådgivningstjänst som är mest efterfrågad är affärsplaner inför en generationsväxling eller investering. En affärsplan behövs när företagaren ansöker om startstöd och investeringsstöd och kan anses vara en bidragande orsak till dess efterfrågan.

Den kommande stödperioden inverkar kraftigt på till exempel affärsplanerna eftersom de behövs som bilaga när företagaren söker om startstöd eller investeringsstöd. En helhetsrådgivning var kunden beställer ett team med till exempel en husdjursrådgivare och en ekonomirådgivare kan bli vanligare i framtiden för att få en mera sammanvävd produktionsrådgivning och ekonomirådgivning. Det syns också ett ökande intresse från bankernas håll att anlita rådgivare. Det är stor efterfrågan på tjänster som finansieras av RÅD2020 och tros också vara en säljande produkt i framtiden om det gynnas av nästa stödperiod.

Rådgivaren upplever att de får lite kritik och feedback av företagarna. Kunderna är oftast nöjda när de fått sin affärsplan och blivit beviljade investeringsstöd eller startstöd. Mera respons efterlystes.

En ökning av efterfrågan på ekonomirådgivningstjänster märks av och speciellt genom statsfinansierade RÅD2020. Företagarna upplevs ha behov av ett bollplank för att diskutera beslutsfattningen inom företaget med. På en del av företagen upplevs det vara problem med att driva gården som ett företag och att kunskapen för att göra det fattas. Däremot är kunskapen inom produktionen överlag på en hög nivå i företagen. En rådgivare måste vara duktig för att få vissa företagare att inse behovet av kunskap och rådgivning samt betala för tjänsten. Den kommande stödperioden kan både missgynna och gynna ProAgria ÖSL. Den sjunkande lönsamheten hos lantbruksföretagarna märks hos ProAgria ÖSL eftersom de får svårt att fakturera så mycket som de borde för att täcka sina egna kostnader. Tillgången på kompetent

personal anses också vara ett hinder då det är svårt att hitta en färdigutbildad rådgivare och tar länge att skola in en ny.

6.2 Presentation och företagarnas aktivitet och nöjdhet med ekonomirådgivningen

Största delen av de intervjuade företagarna har mjölk eller ekologisk mjölk som sin huvudsakliga produktionsinriktning. Deras årliga omsättning sträcker sig från 400 000 euro till 7 miljoner euro men en stor del har ca 400 000 euro till 600 000 euro i årlig omsättning. Företagen ägs av en till tre personer och flera företag har anställda medan vissa har enbart säsongsanställda. Av de intervjuade företagen drivs flera som aktiebolag och enskild näringsidkare och några som jordbrukssammanslutning.

Nästan alla har använt ekonomirådgivningen inom de senaste fem åren och den vanligaste tjänsten var att göra upp en affärsplan inför en investering. De som inte använt ProAgraria ÖSL:s ekonomirådgivning upplever att deras kapacitet inte räcker till. En del av intervjuade uppger att ProAgraria ÖSL bokför åt dem. Förutom affärsplaner och bokföring så har några av de intervjuade använt rådgivning angående bolagisering. De flesta upplevde att rådgivningen motsvarat deras behov.

6.3 Företagarnas behov av ekonomirådgivningstjänster nu och i framtiden

Alla hade relativt lika svar på vad för ekonomirådgivningstjänster de behöver för tillfället som på vad de tror sig behöva i framtiden. Rådgivning inom beskattning av aktiebolag upplever några av de intervjuade som nödvändigt. Många önskar mera överskådlighet och klarhet i hur investeringar och förändringar i produktionen påverkar ekonomiska nyckeltal och ekonomin som helhet. Ett exempel som kommer fram är att man skulle kunna följa med under tiden, när man har ett nytt bokslut så kan man mata in siffrorna och se hur det har utvecklats. Ett behov för att stress-testa och simulera olika förändringar i produktionsförhållandena och verksamhetsmiljön kommer fram i intervjuerna och det föreslås att man kunde ha affärsplanen

som en botten och göra simuleringarna på RÅD2020. En önskar en mera långsiktig skatteplanering eftersom den intervjuade tror att många inte tänker på att avskrivningarna och amorteringarna måste gå hand i hand.

...att amortera med färdigt förvärvsinkomstbeskattade pengar så är väldigt tufft nog.

Flera önskar en uppföljning eller uppdatering av affärsplanen men är nöjda med affärsplanen i sig. En del upplevde att de skulle velat ha mera rådgivning om vilka utvecklingsalternativ man har för sitt företag när man tar över som ung. Flera efterlyser mera benchmarking-möjligheter. I intervjuerna framkommer ett behov av en mera praktisk tillämpning med enkla mått på produktionskostnader som t.ex. inkomsterna från mjölkförsäljning minus foderkostnader. En del av de intervjuade upplever att det finns behov av en konsult som kan fungera som ett bollplank i beslutsfattningen. De intervjuade vill att konsulten skall ge en utomstående analys av företaget och dess utvecklingsmöjligheter. Några av företagen upplevde att utbudet räcker till för deras behov i nuläget.

Det är ju kanske mera som liknande en konsult som kommer och tittar på företaget och, ger analys hur man skulle kunna framåt och, vad som han tycker, från hans ögon att se.

I framtiden tror de intervjuade att ekonomirådgivningen blir viktigare och att Pro-Agria ÖSL behöver lägga större tyngdpunkt på den. Ett behov av ledarskap och management är något som kommer upp i många intervjuer och de ser som intressant i framtiden. Många av de intervjuade upplever det som viktigt att lägga upp mål, strategi och scenarion för framtiden och diskuterar gärna med en tredje part som ser på helheten i företaget och dess utvecklingsmöjligheter. Många vill göra en ekonomisk optimering av produktionen och upplever att t.ex. utfodringen har stor betydelse för ekonomin i företaget. Det kommer också upp ett visst behov av juristtjänster.

6.4 Produktions- och ekonomirådgivningens samverkan

Flera upplever att produktions- och ekonomirådgivningen går hand i hand men några säger att de skulle kunna vara ytterligare sammanvävda med varandra och ger som exempel att affärsplanen skulle kunna integreras med produktionsrådgivningen för att visa vilka ekonomiska resultat förändringar i produktionen ger.

Jo, nå där skulle det kunna vara mera helhetssyn faktiskt, och det här den där ekonomiplan eller vad den nu heter idag, så skulle kunna vara mera integrerad med produktionsrådgivningen, att du skall se vad händer i fall du gör detta och detta, det har stor betydelse för hela gårdens ekonomi igenom att mjölken är ju den där, det är där som det kommer in nästan alla pengar.

Ett fåtal av de intervjuade har inte haft både produktionsrådgivning och ekonomirådgivning och kan därför inte uttala sig hur de samverkar. Vissa upplever att de inte samverkar och tycker man skulle kunna räkna mera på olika faktorer i produktionen. Många upplever att utfodringen har stor inverkan på ekonomin.

Så skulle det behöva vara att räkna ut på en ko att vilken ras ska du ha, hur stor ska kon vara? Hur mycket äter en stor ko jämfört med en liten? Hur mycket mjölk får du av den? Men det är ju nog den sista trimningen det. Men lite sådant.

Men kanske den (utfodringsplanen) skulle kunna breddas till det att om bönpriset sjunker till en viss nivå i förhållandet till rybs så kan man börja ersätta det, att det skulle behöva vara lite bredare grund där också, att man får som optimerat, lite optimerat bättre, och kanske till och med någonting som skulle gå lite hand i hand med odlingsplaneringen på gården.

En del upplever att ekonomi- och husdjursrådgivningen går ihop men inte ekonomi- och växtodlingsrådgivning och skulle gärna räkna på produktionskostnaderna i växtodlingen och t.ex. räkna på hur mycket avkastningen måste öka för att det löns att sätta in en viss åtgärd.

Jo, att se hur mycket det måste öka avkastningen för att det skall lönsas, nog kan det hända att det skulle kunna vara helt intressant nog.

Det kom också fram att husdjursrådgivningen skulle kunna titta lite mera på bokförings- och deklarationsuppgifter eftersom en av de intervjuade tycker att man får ett visst mått på hur effektiv produktionen är om man tar inkomsten minus rörliga kostnaderna och jämför samma företag från år till år.

6.5 Föredraget sätt att ha kontakt med en rådgivare och behovet av ett årspaket

De flesta tycker att telefonkontakt och epost är bra. De flesta har också gärna fysiska möten när det gäller viktigare saker. Även olika applikationer kommer upp till diskussion som t.ex. Whatsapp. En av de intervjuade tycker att om man skickar mycket epost fram och tillbaka slarvar man lätt bort någonting. En annan tycker att dagens teknik möjliggör kontakt på flera olika vis t.ex. genom att dela olika dokument etc.

Många är skeptiska till ett årspaket eftersom det känns för bindande att köpa ett helt års rådgivningstjänster på förhand. De flesta vill skraddarsy sin rådgivning, handplocka specialister och ta kontakt när de behöver en viss tjänst. Några ser det som positivt med ett årspaket och en del tror det skulle resultera i ett tätare samarbete mellan rådgivare och kund och andra är rädda för att vissa möten då blir av bara för att de är inbokade och inte ger något resultat.

I anslutning till frågan om företagaren vill ha ett årspaket med rådgivningstjänster har intervjuaren presenterat ett förslag till en tjänst som skulle innebära en ekonomisk planering i samband med växtodlingsplaneringen då man lägger upp mål för odlingssäsongen. Tjänsten går ut på att man följer upp målen efter odlingssäsongen, gör en utvärdering och kartlägger var man lyckats och misslyckats. Tjänstens syfte är att följa upp kortsiktiga mål och hjälpa kunden få en bild av hur den skall utnyttja sina ekonomiska resurser optimalt.

Alla de intervjuade var positiva eller försiktigt positiva till förslaget om en tjänst med systematisk uppföljning. De tycker det är viktigt att inte bara sätta upp mål utan att även följa upp dem.

Jojo! För det är ju viktigast det, att gå igenom hur det har gått och om det blev till något. Så att det inte lämnar. Det är ju ingen vits att sätta upp mål om man inte förverkligar dem och följer upp dem.

En del upplever att det redan finns en systematisk uppföljning på mjölkproduktionen men att det skulle vara intressant på växtodlingen. En del tror att det krävs mycket av rådgivaren som skall utföra tjänsten, påpekar att det är en kostnadssak och att man skulle vilja höra lite respons om tjänsten först.

6.6 Företagarnas framtida investeringar och förändringar i produktionen

Flera av de intervjuade uppger sig ha planerat större investeringar som t.ex. utbyggnad eller nybyggnad av produktionsbyggnader inom de närmaste fem åren. För några är det aktuellt med en generationsväxling inom fem år och en del vill utreda en bolagisering av företaget på samma gång.

De flesta upplevde att det fattades kunskap på något område och att de behövde rådgivning inom området. Några uppger sig behöva en affärsplan till sin investering. En del av de intervjuade upplever sig ha behov av rådgivning inom fähusplanering och vissa upplever att de har högre kompetens i utlandet. Några av de intervjuade upplever sig behöva rådgivning inom växtodlingen eftersom de upplever att det finns utvecklingspotential i växtodlingen eller att de redan håller på och effektivisera den och vill räkna ut produktionskostnader. Många upplever också att det egenproducerade fodrets produktionskostnader är svårare att räkna ut. Några upplever ett behov av en konsult som känner till företaget och kan göra beräkningar utifrån det. Annat som kommer upp är bolagiseringsrådgivning och hjälp med ansökningar och tillstånd för investeringar.

6.7 Största utvecklingsområden inom företagen för att förbättra ekonomin

Alla intervjuade upplever det vara viktigt att räkna på, följa med och optimera produktionen. Flera upplever att det är husdjursproduktionen som är viktigast att utveckla för att få en bättre lönsamhet. Några upplever att det är i växtodlingen de kan optimera och förbättra lönsamheten mest. En del upplever att det är för att mjölkproduktionen är utvecklad nästan så långt det går och en del upplever att det är för att de inte har satsat på att öka skördarna utan arealen de senaste åren. Några upplever att det är i båda det finns utvecklingsmöjligheter. Systemet med spridningsareal upplevdes som en bromskloss för utvecklingen. Också Valios förslag med ett kvotsystem upplevdes hindra en utvidgning mjölkproduktionen. För att utvecklas använder många gärna benchmarking.

Nå nog är det ju att trimma och att räkna och trimma och räkna, och så är det att fara titta hur andra har gjort det.

6.8 Strategier, mål och utveckling av personligt kunnande

En nedskrivna strategi var väldigt ovanlig på företagen. Alla har däremot målsättningar och visioner för företaget och upplever sig ha strategin i huvudet. Några upplever föränderliga omständigheter som väder och politik som hinder för en klar och nedskrivna strategi.

Den är inte nedskrivna, och kanske inte så klar som den skulle behöva vara, men det är så mycket som ändrar... yttre omständigheter, så det är lite svårt att...

Många av de intervjuade var intresserade av att utveckla sitt ekonomiska kunnande t.ex. genom att gå kurser. En del önskade speciellt kurser i bokföring och beskattning samt inom Lean. Det ekonomiska kunnandet inom jordbrukarkåren upplevdes av vissa vara på en låg nivå. Resor för att bekanta sig med hur andra gjort i sina företag upplevdes av vissa som ett bra sätt att öka sitt kunnande. Några av de intervjuade säger att de har gått kurser inom företagsledning.

6.9 Företagarnas övriga frågor, kommentarer och åsikter.

Det kommer fram att ProAgraria ÖSL gör ett viktigt arbete för jordbruket men vissa tror det blir utmanande för dem att hitta kompetent personal.

Det går inte med några skiftnycklar mera, brukar jag säga, utan man skall ha kompetenta personer som kan sitt område, det är en av de viktigaste nyckelfaktorerna tror jag i framtiden just för jordbruken annars blir de till sekreterare åt jordbrukarna.

En upplever att det kunde finnas en databas vart man laddar upp sina uppgifter istället för att skicka dem via epost eftersom han hade haft problem med det när han skulle göra upp en affärsplan. Han tyckte också att den förberedande blanketten han fått hem var ofullständig eftersom det på intervjun hade frågats efter uppgifter som inte hade varit med på pappret. De flesta understryker sina tidigare åsikter med affärsplanen som grund och sedan uppdatera vartefter man gör förändringar. Många upplever sig ha behov av en bollplanks- och konsulttjänst. En tjänst med en mapp vart ProAgraria ÖSL lägger alla dokument som behövs vid en eventuell granskning kommer upp som förslag. Vissa upplever att det används för mycket uppskattningar och medelvärden i beräkningarna och därför upplevs utmanande att räkna på lönsamheten. Mera exakta och företagsspecifika beräkningar med starkare samband mellan teori och praktik upplevs vara nödvändiga.

7 Slutsats

Examensarbetet beställdes av ProAgria ÖSL och har gjorts med syftet att hitta utvecklingsområden för deras ekonomirådgivning och därigenom medverka till ett konkurrenskraftigare jordbruk i svenska Österbotten. En teorigrund arbetades fram och tio kvalitativa intervjuer gjordes med företagare från svenska Österbotten utvalda av ProAgria ÖSL.

Det framkom att nästan alla företag hade mjölkproduktion som sin huvudsakliga produktionsinriktning och många av företagen var av samma storlek sett till den årliga omsättningen. Bakgrundsmaterialet kan upplevas ensidigt och som att resultatet av intervjuerna inte representerar alla företagare inom ProAgria ÖSL:s område men eftersom det är de som valde ut intervjuobjekten är det i detta kundsegment de ser potential att sälja tjänster i framtiden.

De flesta av de intervjuade använde ProAgria ÖSL:s ekonomirådgivning aktivt vilket tyder på att en förbättring av ekonomirådgivningen skulle ha en direkt inverkan på företagen. De som inte använde ekonomirådgivningen upplevde att ProAgria ÖSL:s kapacitet var för låg och därför tar tjänster från en annan aktör. Den vanligaste tjänsten de intervjuade har beställt är en affärsplan inför en investering vilket överensstämmer med den intervjuade rådgivarens åsikt. Som rådgivaren konstaterade är denna tjänst beroende av politiken kring investerings- och startstöd eftersom affärsplanen är ett kriterium för att bli beviljad stöd. Detta är en risk för ProAgria ÖSL. Många av de intervjuade säger att man ofta inte följer upp affärsplanen efter att man blivit beviljad stöd. Många av de intervjuade upplever att man skulle kunna utnyttja affärsplanen bättre t.ex. för att åskådliggöra effekter av investeringar och förändringar i produktionen på ekonomin. I affärsplanen finns potential att utveckla en tjänst som tillgodoser dessa behov.

De flesta intervjuade svarar ganska lika på vad de behöver för tjänster i framtiden som på vad de behöver för tillfället och tror att det i framtiden kommer vara viktigt med ekonomirådgivning. Många vill räkna på produktionskostnaderna och upplever särskilt det egenproducerade fodret som diffust och svårt att räkna på. Det upplevs som att de flesta företagare vill ha en klarare bild av hur de optimalt place-

rar sina resurser och vad det ger för resultat samt att många ser det som en utmaning att få struktur och översikt över ekonomin. Många upplever också att de har behov av en utomstående konsult som ger sin åsikt i beslutsfattandet och kan bedöma helheten i företaget. Dessa behov ger möjlighet att utveckla en tjänst som motsvarar dem.

Flera av de intervjuade uppger sig också planera för investeringar i framtiden och behöver hjälp med kalkyleringar och beräkningar. Med tanke på ProAgria ÖSL:s sysselsättning samt konkurrenskraften i det Österbottniska jordbruket är detta positivt. Företagarna upplever att man måste tänka mera som en företagare än förut och det framkommer att de gärna förbättrar sitt ekonomiska kunnande. I Karhinens rapport (2019, 24) nämns att jordbruket enligt tradition har ett stort produktionsfokus men att dagens jordbruk oberoende storleken måste drivas som företagsverksamhet.

En av de centrala förändringarna som vi måste få till stånd i vårt jordbruk, är ett eurobaserat resultattänk. I ett företags beslutsfattning vägs besluten i första hand med tanke på lönsamheten. Dit måste man komma även på jordbruken. Om inte enskilda investeringar och andra finansiella beslut är lönsamma är det svårt att se lönsamhetskrisen i näringen lösa sig.

Att det behövs ett eurobaserat resultattänk på lantbruksföretagen betyder också att ProAgria ÖSL måste implementera ett sådant tänk i sin rådgivning.

Att företagarnas ekonomiska kunnande höjs kan ses som problematiskt ur ProAgria ÖSL:s synvinkel om det leder till en minskning i efterfrågan på ekonomirådgivningstjänster men för att få ett konkurrenskraftigare jordbruk är detta väsentligt. ProAgria ÖSL måste hålla sin kompetens på en nivå som överstiger kundernas och ge kvalitativ konsultering för att upprätthålla efterfrågan på ekonomirådgivning.

I intervjuerna presenterades ett förslag till tjänst som skulle innehålla en kortsiktig planering inför växtodlingssäsongen och en uppföljning på hösten. I denna tjänst är det främst uppföljningen som är en nyhet eftersom odlingsplanering redan finns som en tjänst. Tjänsten skulle tillsammans med affärsplanen utgöra en grund för planeringen, målsättningen och uppföljningen på företagen. Denna tjänst kan även anpassas till husdjursrådgivningen.

Det företagarna har uttryckt tolkas som att de behöver en tjänst för långsiktig planering med en helhetsbild av företagets ekonomi. Utmaningen för ProAgria ÖSL är att leverera en tjänst som är kostnadseffektiv ur företagarens synvinkel och ändå ha resurser för att sätta sig in i företagen så mycket som krävs. En utmaning är också att hitta kompetent personal och därför är ProAgrias interna skolning, även på nationell nivå, viktig för att höja kompetensen och utbyta erfarenheter mellan olika områden. ProAgria ÖSL har som en svenskspråkig organisation även möjligheter att ta in influenser från t.ex. Sverige. Den viktigaste egenskapen hos en lantbruksföretagare idag är att kunna styra sina resurser effektivt och ha en helhetsbild av de olika processerna i sitt företag och fungera som ledare för sitt företag. Åt företagare som inte har de här kunskaperna kan den inköpta rådgivningen bli dyr.

8 KÄLLFÖRTECKNING

- Ahokas I. & Aakkula J. Viisi skenaariota Suomen maa- ja elintarviketalouden tulevaisuudesta. [Webbpublikation]. Turun Kauppakorkeakoulu ja MTT. [Refererad 31.01.2020]. Tillgänglig: http://www.mtt.fi/wwwdoc/mapten121109/MAPTENTii-vistelma_aakkula_ym.pdf?fbclid=IwAR0gVcGI2JI5B9qxSOfmjpDJtGQfle8USEF86rEWdfiexfPgZruZez9vtMw
- Ekonomidoktorn. 2019a. Jordbruks- och trädgårdsproduktion. [Webbpublikation]. Helsingfors: Naturresursinstitutet. [Refererad 20.12.2019]. Tillgänglig: https://portal.mtt.fi/portal/pls/portal/tt_mtt.tt_mtt_kankir_pack.laheta
- Ekonomidoktorn. 2019b. Jordbruks- och trädgårdsproduktion. [Webbpublikation]. Helsingfors: Naturresursinstitutet. [Refererad 16.05.2020]. Tillgänglig: https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/ekonomidoktorn/lonsamhetsbokforing/period/lonsamhetskoefficient_enligt_produktionsinriktning
- Jyväskylän yliopisto. 2015. Laadullinen tutkimus. [Webbsida]. [Refererad 10.05.2020]. Tillgänglig: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>
- Karhinen. R. 2019. Uusi alku. [Webbpublikation]. Helsingfors: Jord- och skogsbruksministeriet. [Refererad 20.12.2019] Tillgänglig: http://julkaisut.valtion-euvosto.fi/bitstream/handle/10024/161359/MMM_3_2019_Turvallista%20ruokaa%20Suomesta.pdf
- Latukka. A. 2020. Svag lönsamhet för lantbruket under 2018. [Webbartikel]. Helsingfors: Naturresursinstitutet. [Refererad 13.01.2020]. Tillgänglig: <https://www.luke.fi/sv/nyheter/svag-lonsamhet-for-lantbruket-under-2018/>
- Latukka. A. 2019. Lantbrukets lönsamhet 2018. [Webbartikel]. Helsingfors: Naturresursinstitutet. [Refererad 24.01.2020]. Tillgänglig: https://stat.luke.fi/sv/lantbrukets-l%C3%B6nsamhet-2018_sv
- Lehtonen. H. 2007. EU:n kiintiöjärjestelmän poistumisen vaikutukset suomen maitosektorille. [Webbpublikation] Helsingfors: MTT Taloustutkimus. [Refererad 21.01.2020] Tillgänglig: <https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/442099/mmts144.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Leiwo. H. 2015. Maitokiintiöt poistuivat – ”Suomessa voisi ajatella, että se on huono asia”. [Webbtidningsartikel]. [Refererad 17.05.2020]. Tillgänglig: <https://yle.fi/uutiset/3-7899041>
- Niemi J. & Väre M. 2019. Suomen maa- ja elintarviketalous 2019. [Webbpublikation] Helsingfors: Naturresursinstitutet. [Refererad 24.01.2020]. Tillgänglig:

http://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/544348/luke-luo-bio_36_2019.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Proagria Österbottens Svenska Lantbrukssällskap. [Webbsida]. Vasa: Proagria ÖSL. [Refererad 31.01.2020.]. Tillgänglig: <https://www.lantbrukssallskapet.fi/>

Rinne. M. & Vilkki. J. Ei päiväystä. Mjölproduktion. [Webbartikel]. Helsingfors: Naturresursinstitutet. [Refererad 31.01.2020.]. Tillgänglig: <https://www.luke.fi/sv/om-naturresurser/jordbruk/mjolkproduktion/>

Valtiovarainministeriö. 2014. EU:n Venäjäpakotteiden ja Venäjän vastapakotteiden taloudelliset vaikutukset. [Webbpublikation]. Helsingfors: Valtiovarainministeriö. [Refererad 16.01.2020]. Tillgänglig: https://valtioneuvosto.fi/documents/10184/1058456/Venajapakotteet_SUOMI.pdf/adf852b5-7917-4396-9b6e-ec3c3fc072c5

BILAGOR

Undersökning av lantbruksföretagares syn på Proagria ÖSL:s ekonomirådgivning

Examensarbetet görs åt Proagria ÖSL av oberoende tredje part. Arbetets syfte är att hitta utvecklingsområden inom ekonomirådgivningen och därigenom medverka till ett konkurrenskraftigare jordbruk i Österbotten. Intervjuerna spelas in och transkriberas för att lättare kunna tolkas.

1. Vad är företagets huvudsakliga produktionsinriktning?
2. Vad är företagets omsättning?
3. Vad är företagets bolagsform?
4. Hur många ägare och anställda finns i företaget?
5. Har ni använt Proagrias ekonomirådgivning aktivt inom de närmaste fem åren?
 - o Om ni använder:
 - Till vad har ni använt ekonomirådgivningen?
 - Har rådgivningen motsvarat företagets behov?
 - o Om inte:
 - Varför inte?
 - Har ni använt på annat företags/organisations ekonomirådgivning? Och till vad/hurudan tjänst? (Behöver inte säga vilken organisation)
6. Hurudan tjänst skulle ni ha behov av i nuläget i företaget som Proagria inte erbjuder?
7. Vad för sorts tjänster tror du kommer behövas i framtiden på ert företag?
8. Upplever ni att produktionsrådgivningen och ekonomirådgivningen går hand i hand?
 - o Hur skulle ni vilja se detta i praktiken? (t.ex. Utfodringsplaner med inte bara energivärden utan också kostnad för varje komponent och för hela foderstaten)
9. Hur håller ni helst kontakt med en rådgivare?
10. Skulle ni vilja ha ett "årspaket" innehållande ett visst antal ekonomi- och produktionsrådgivningstjänster?
11. Finns det kommande investeringar och förändringar i produktionen eller ägarförhållandet inom de närmaste fem åren? (t.ex. generationsväxling)
 - Känner ni att er egen kunskap inte räcker till på något område?
 - t.ex.:
 - o Uppföljning av produktionen (produktionskostnad etc.)
 - o Investeringar (investeringens lönsamhet och inverkan på produktionskostnaden)
12. Vad upplever ni vara ert företags största utvecklingsområden för att förbättra ekonomin? (Inre omständigheter som man kan påverka)
13. Har företaget en nedskrivna strategi och klara mål för de kommande 10 åren?
 - o På vilka områden skulle ni vilja utveckla ert eget kunnande för att uppnå dessa mål och förbättra lönsamheten? (t.ex. ekonomistyrning, företagsledning, tolkning av nyckeltal och olika mätare)
14. Kommentarer, övriga frågor/åsikter?